

GRUPNI PROCESI

Socijalni rad,
20.05.2024.

DEINDIVIDUACIJA – GUBLJENJE U MNOŠTVU

<https://www.youtube.com/watch?v=oaVuVu5KXuE>

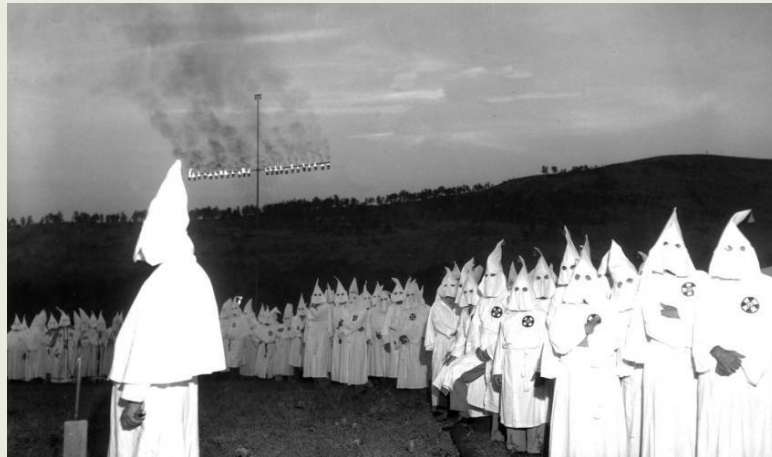
Slabljenje normalnih ograničenja u ponašanju kada se osoba nalazi u gomili, što podstiče impulsivno i nasilno ponašanje.

DEINDIVIDUACIJA

- Objašnjenja deindividuacije:
  - Smanjen osećaj odgovornosti; osoba se oseća anonimno i samim tim manje odgovorno
  - Pojačava se pokoravanje grupnim normama

Od čega zavisi stepen deindividuacije?

- Broj osoba u gomili
- Skrivanje identiteta
- Nošenje uniforme

Da li se deindividuacija javlja samo u situacijama koje podstiču nasilje?

KONFORMIZAM

- Promena ponašanja pojedinca usled stvarnog ili zamišljenog uticaja drugih ljudi
  - Prihvatanje, bez prisile!

Zašto se ljudi konformiraju?

- Da ne bi bili ismejani ili kažnjeni zbog ponašanja koje se razlikuje u odnosu na druge –

NORMATIVNI SOCIJALNI UTICAJ

- Ne znaju šta da rade u zbunjujućoj situaciji –

INFORMACIONI SOCIJALNI UTICAJ

- Ponašanje drugih služi kao pokazatelj šta treba da rade

<https://www.youtube.com/watch?v=7YOKT0ajZBw>

INFORMACIONI SOCIJALNI UTICAJ

- Potreba da znamo šta je „ispravno“
- Oslanjamo se na druge kao izvore informacija o ponašanju —→ verujemo da je interpretacija nejasnog događaja drugih ispravna
:PRIVATNO (pravo) PRIHVATANJE

INFORMACIONI SOCIJALNI UTICAJ

Situacija krize

Radio Listeners in Panic, Taking War Drama as Fact

Many Flee Homes to Escape 'Gas Raid From Mars'—Phone Calls Swamp Police at Broadcast of Wells Fantasy

A wave of mass hysteria seized thousands of radio listeners throughout the nation between 8:15 and 9:30 o'clock last night when a broadcast of a dramatization of H. G. Wells's fantasy, "The War of the Worlds," led thousands to believe that an interplanetary conflict had started with invading Martians spreading wide death and destruction in New Jersey and New York.

The broadcast, which disrupted households, interrupted religious services, created traffic jams and clogged communications systems, was made by Orson Welles, who as the radio character, "The Shadow," used to give "the creeps" to countless child listeners. This time at least a score of adults required medical treatment for shock and hysteria.

In Newark, in a single block at Hedden Terrace and Hawthorne Avenue, more than twenty families rushed out of their houses with wet handkerchiefs and towels over their faces to flee from what they believed was to be a gas raid. Some began moving household furniture. Throughout New York families left their homes, some to flee to near-by parks. Thousands of persons called the police, newspapers

and radio stations here and in other cities of the United States and Canada seeking advice on protective measures against the raids.

The program was produced by Mr. H. G. Wells and the Mercury Theatre on the Air over station WABC and the Columbia Broadcasting System's coast-to-coast network, from 8 to 9 o'clock.

The radio play, as presented, was to simulate a regular radio program with a "break-in" for the material of the play. The radio listeners, apparently, missed or did not listen to the introduction, which was: "The Columbia Broadcasting System and its affiliated stations present Orson Welles and the Mercury Theatre on the Air in 'The War of the Worlds' by H. G. Wells."

They also failed to associate the program with the newspaper listing of the program, announced as "Today: 8:00-9:00—Play: H. G. Wells's 'War of the Worlds'—WABC." They ignored three additional announcements made during the broadcast emphasizing its fictional nature.

Mr. Welles opened the program with a description of the series of

Continued on Page Four

The New York Times
Published: October 31, 1938
Copyright © The New York Times

The Boston Daily Globe
BOSTON, MONDAY MORNING, OCTOBER 31, 1938—EIGHTEEN PAGES TWO CENTS

RADIO PLAY TERRIFIES NATION

READY FOR HALLOWEEN
3 FIRES SET IN SO. END HOTEL
52 Guests, Employees Held in Darkness as Police Hunt Intruders

Patrol Wagon, Auto Crash
Mars Invasion Thought Real
Hysteria Grips Folk Listening in Late
Many Fear World Coming to End

Police, Youth Groups Plan Safer and Saner Halloween
FAIL TO CLAIM BOMBED
Police, Bridal Mystery Veils Fatal Injuries

Lehman Expects Poletti Victory
Woman Tries Suicide
Man Wants to Fight Mars
College Boys Faint
It's a Massacre
She Sees "the Fire"
"Where Is It Safe?"
Prayers in Richmond
Atlanta's "Monsters"
Rushes Home From Reno

DAILY NEWS, MONDAY, OCTOBER 31, 1938

Fake 'War' On Radio Spreads Panic Over U.S.

By GEORGE DIXON.
A radio dramatization of H. G. Wells' "War of the Worlds"—which thousands of people misunderstood as a news broadcast of a current catastrophe in New Jersey—created almost unbelievable scenes of terror in New York, New Jersey, the South and as far west as San Francisco between 8 and 9 o'clock last night.

The panic started when an announcer said it was interrupted the program of a dancing orchestra—which was part of the dramatization—to

that it will go. Lehman who will run the city.

Gov. Lehman's hailstorm led in the state-wide results of The News gubernatorial straw poll—now only 1.2 per cent. over District Attorney Dewey—has been rapidly reduced in the last few days' polling by a falling away of Democratic support in what was expected.

LEHMAN DEWEY
58.6% 41.4%

How They Stand in State

that it will go. Lehman who will run the city.

Gov. Lehman has lost strength in every borough polled to date, according to the straw. He has lost the most in Brooklyn, the least in the Bronx. Altogether he dropped 4.25 per cent. comparing this year's

Continued on page 41, col. 11

War's Over How U. S. Met Mars

The radio "end of the world," as many listeners understood it, produced repercussions throughout the United States. Samples, as reported by the Associated Press, follow:

Woman Tries Suicide
Pittsburgh.—A woman retired home in the midst of the broadcast and found her wife, a bottle of poison in her hand, screaming: "I'd rather die this way than like that."

Man Wants to Fight Mars
San Francisco.—An offer to volunteer in stopping an invasion from Mars came among hundreds of telephone inquiries to police and fire-departments during the radio dramatization of H. G. Wells' story. One excited man called Oakland police and said: "Mr. Dalry. Where can I volunteer my services? We've got to stop this awful thing."

Church Lets Out
Indianapolis.—A woman ran into a church screaming: "New York destroyed! It's the end of the world. You ought to get home to die. I just heard it on the radio." Services were discontinued immediately.

College Boys Faint
Beverly, N. C.—Five Harvard College students fainted and panic gripped the campus for a half hour with many students fighting to telephone to inform their parents to come and get them.

It's a Massacre
Providence, R. I.—Weeping and hysterical women screamed the obliteration of the Providence Journal for details of the "massacre." The electric company received scores of calls saying it is in turn of all lights in the city would be safe from the "men."

Thousand-Fire
Without warning for further details, thousands of hysterical women from their homes in New York and New Jersey, many with babies in their arms, called the fire department for protection from the "men."

Where Is It Safe?
Kansas City.—One telephone informant said he had heard all his children into his car, and fled with them, and was going somewhere. "Where is it safe?" he wanted to know. The Associated Press bureau received queries on the "invasion," from Los Angeles, Salt Lake City, Beaumont, Texas, and the Ohio.

Prayers in Richmond
Richmond, Va.—The Times-Dispatch reported some of its telephone calls came from persons who said they were praying.

Atlanta's "Monsters"
Atlanta.—Listeners throughout the Southeast called newspapers reporting that "a planet struck in New Jersey with monsters and almost everything, and anywhere from 5 to 7,000 people were killed." Editors said responsible persons, known to them, were among the anxious information seekers.

Rushes Home From Reno
Reno.—Narvin Leslie Thorpe, here for a divorce from Hilma Robert Thorpe, of New York, collapsed, fearing her mother and children in New York had been killed. One man immediately started East in hope of saving the wife he was here to divorce.

DAILY ALMANAC
OCTOBER 31, 1938
"Halloween" (Hallowe'en)

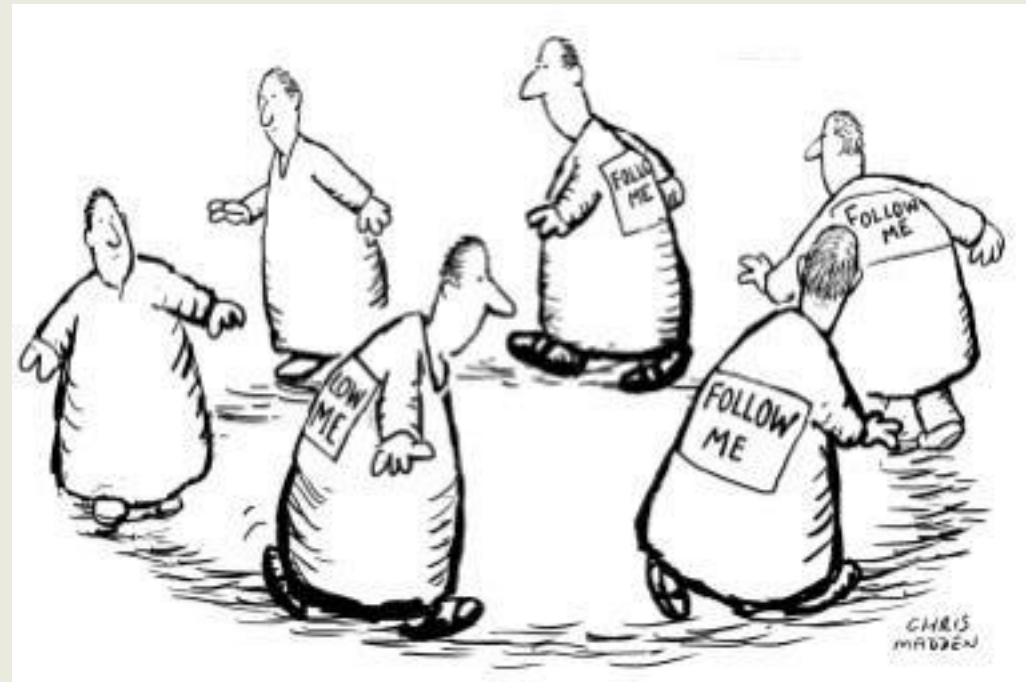
THE NEWS IN TAILOR

NEW YORK AND VICINITY
Radio show terrifies U. S.
Dewey gains in city poll
Serio death in France
Lebanon speaks here tonight
Ready to rule on wire fraud bill
Belgium war victims called
Five island job in 1940
Hoffman N. J. Free church
Continental Vickers dies
Revised in gas car
Beauregard Link, broken

UNITED STATES
PHOTOGRAPHIC, KY.
Child killed via fire pit
LOS ANGELES
Ready to rule on wire fraud bill
BOSTON
Ready to rule on wire fraud bill
BALTIMORE
Ready to rule on wire fraud bill
WASHINGTON, D. C.
Ready to rule on wire fraud bill
BIRMINGHAM
Ready to rule on wire fraud bill
FOREIGN
BURROUGHS, SPAIN
Ready to rule on wire fraud bill
SPORTS
LOCAL
BOSTON
Ready to rule on wire fraud bill
CHICAGO
Ready to rule on wire fraud bill
CLEVELAND
Ready to rule on wire fraud bill
OKLAHOMA CITY
Ready to rule on wire fraud bill
INDEX TO FEATURES

INFORMACIONI SITUACIONI UTICAJ

- Kada se ljudi konformiraju ovoj vrsti uticaja?
  - Nejasna situacija
  - Situacija krize
    - Vrlo često ujedno i situacija koja je nejasna
    - Nemamo vremena da zastanemo i razmislimo
  - Drugi ljudi su stručnjaci

NORMATIVNI SOCIJALNI UTICAJ

- Potreba da budemo prihvaćeni

= Konformiranje kako bi nas drugi prihvatili i kako bismo im se svideli

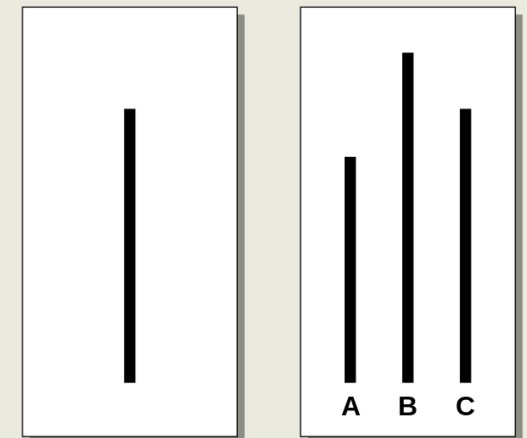
➡ Javno prihvatanje – prihvatanje mišljenja većine javno, ali ne nužno i privatno prihvatanje

NORMATIVNI SOCIJALNI UTICAJ

- Ašova istraživanja procene dužine linije
- Ašov ekperiment I (Asch, 1951):
  - Naivni ispitanik odgovara poslednji
  - Iako prethodnici daju pogrešne odgovore i tačan odgovor je očigledan, *oko 37% osoba se uvek konformiralo uticaju grupe*, i dalo pogrešan odgovor, dok se oko 25% učesnika nijednom nisu konformirali
  - ...75% ispitanika konformiralo se barem jednom
  - Kako znamo da je u pitanju normativni socijalni uticaj?
    - U kontrolnoj grupi, ispitanici su davali tačne odgovore u 99% slučajeva

NORMATIVNI SOCIJALNI UTICAJ

- Ašova istraživanja procene dužine linija
- Ašov eksperiment II (Asch, 1955):
  - Prisutan „partner“ koji odgovara pre ispitanika i daje tačne odgovore
    - Učestalost konformiranja opada
- Ašov eksperiment III (Asch, 1956):
  - Ispitanik piše svoje odgovore na papiru, ali može da čuje ostale ispitanike šta navode kao tačan odgovor
    - Nema socijalnog uticaja – konformiranje opada
- Ašov eksperiment IV (Asch, 1956):
  - Variranje veličine grupe – konformiranje raste sa veličinom grupe, ali samo do veličine od 4-5 članova, posle toga nivo konformiranja ostaje stabilan

NORMATIVNI SOCIJALNI UTICAJ

- Kada će se ljudi konformirati normativnom socijalnom uticaju?
  - Karakteristike grupe
    - Snaga grupe – kohezija
    - Blizina (prostorna i vremenska)
    - Brojnost grupe
    - Nema saveznika u grupi
  - Karakteristike pojedinca
    - Nisko samopoštovanje
    - Pol (?)
  - Čemu se konformiramo?
    - Proceni fizičkih objekata više nego stavovima
  - Situacioni činioci
    - Kolektivistička/individualistička kultura
    - Nagrađivanje konformiranja

GRUPNO DONOŠENJE ODLUKA

- *Da li su dve glave uvek pametnije od jedne?*

GRUPNO DONOŠENJE ODLUKA

- Grupna zaslepljenost (Irving Dženis):

- Održavanje grupne kohezije i solidarnosti je važnije od realističnog razmatranja činjenica;
- Stoga, može se desiti da grupna kohezija pod datim okolnostima sprečava jasno razmišljanje i uspešno donošenje odluka
- Ljudi nastoje da se konformiraju grupnim odlukama kako se ne bi izdvajali što rezultira greškama u donošenju odluka.
  - Ako neko ima drugačije mišljenje, vrlo verovatno će biti kritikovan od strane grupe i opet pod pritiskom da se konformira većinskom stanovištu – kreira se iluzija jedinstva

“My last comment ‘appeared’ to be inviting feedback.
Do not be fooled.”

GRUPNO DONOŠENJE ODLUKA

- Kako izbeći grupnu zaslepljenost?
  - Nepristrasnost i objektivnost vođe: vođa ne bi trebalo da ima direktivnu, nego nepristrasnu ulogu
  - Traženje spoljašnjih mišljenja: trebalo bi pozvati ljude koji ne pripadaju grupi, te stoga nisu zabrinuti za njenu kohezivnost, što utiče na nuđenje objektivnog stanovišta
  - Pravljenje manjih grupa: grupa se može podeliti na manje podgrupe koje se prvo sastaju same a zatim i zajedno kako bi diskutovali o odluci
  - Traženje anonimnih mišljenja: članovi anonimno daju mišljenje necenzurisano strahom od odbacivanja od strane grupe

SUKOB I SARADNJA

- Šta utiče na verovatnoću da li će se neki individualni ili grupni konflikt eskalirati ili razrešiti?
- Sukob – dve ili više grupa ili pojedinaca imaju suprotstavljene ciljeve
- Saradnja – dve ili više grupa/pojedinaca imaju zajednički cilj koji žele da postignu
- Takmičenje – svaka strana u sukobu nastoji da ostvari sopstveni cilj nauštrb interesa druge strane

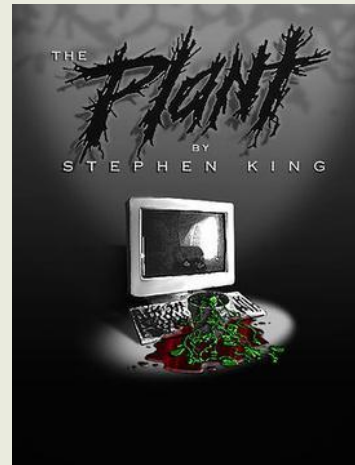
SOCIJALNE DILEME

- Zašto socijalne dileme?
  - Socijalne dileme su paradigma za izučavanje saradnje i takmičenja

Konflikt u kome najkorisniji postupak za pojedinca, ako ga odabere većina ljudi, ima štetne posledice za sve

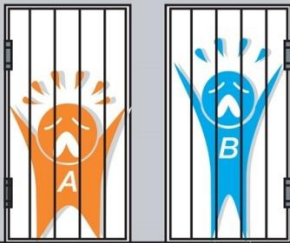
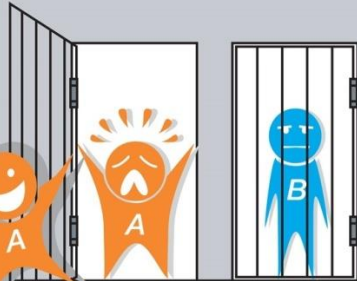

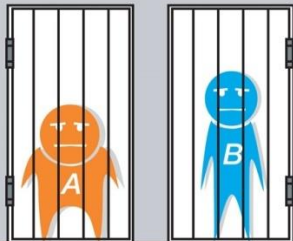
Neke vrste socijalnih dilema:

- Dilema zatvorenika
- Dilema javnih dobara
- Dilema zajedništva

DILEMA ZATVORENIKA

- Igrači biraju između saradnje i takmičenja
  - Saradnja – ćutanje
  - Takmičenje – priznanje
- Pitanje poverenja u drugu stranu
- Ponavljana dilema zatvorenika – igra se veći broj krugova
  - Različite strategije u igri (saradničke, kompetitivne, milo za drago...)
  - Naredni potezi zavise od toga kako je druga strana prethodno igrala

Dilema zatvorenika		zatvorenik B			
		Priznati	Ne priznati (ćutati)		
zatvorenik A	Priznati	 5 godina 5 godina	 0 godina 20 godina		
	Ne priznati (ćutati)	 20 godina 0 godina	 1 godina 1 godina		

DILEMA JAVNIH DOBARA

- Situacija u kojoj pojedinci moraju doprineti zajedničkim interesima kako bi podržali javna dobra
- Primeri?
  - Plaćanje poreza
  - Plaćanje gradskog prevoza
  - Bacanje smeća

Interes pojedinca – da koristi javno dobro a ne ulaže u njega

Ako previše pojedinaca razmišlja na taj način – svi ostaju bez javnog dobra

DILEMA ZAJEDNIŠTVA

- Svako uzima iz zajedničkih resursa
  - Obnavljaju se ako se koriste umereno
  - Nestaju ako se koriste preterano
- Primeri?
  - Preteran ribolov
  - Seča šuma
- (Ne)ekološka ponašanja
- Konflikt ličnog i društvenog interesa

SUKOB I SARADNJA

- Kada ljudi sarađuju?
- Kako povećati saradnju?
  - Kada je moguća komunikacija
  - Kada igraju sa bliskom osobom (osobom kojoj veruju) ili osobom sa kojom će u budućnosti biti u interakciji
  - Kultura – ljudi iz kolektivističkih društava češće biraju saradničku strategiju nego osobe iz individualističkih društava

VOĐSTVO U GRUPI

- Šta čini dobrog vođu?
- Teorije vođstva:
  - Dobrog vođu čine osobine ličnosti
  - Dobar vođa je prava osoba u pravoj situaciji

VOĐSTVO U GRUPI

- Teorija velikih ljudi: dobrog vođu čine određene karakteristike ličnosti, nezavisno od prirode situacije sa kojom se suočava
- Da li to onda znači da se mogu identifikovati određene karakteristike dobrog vođe? Odnosno, da je isti „profil“ vođe dobar u svim situacijama?
  - U poređenju sa osobama koje nisu vođe – nešto inteligentniji, ekstrovertniji, harizmatičniji, otvoreniji za nova iskustva, samouvereni u svoje sposobnosti kao vođe, asertivniji
  - Efektivnost predsednika: visina, brojnost porodice, broj objavljenih knjiga?
  - Prema istraživanjima, nema nedvosmislenih rezultata, uticaj osobina ličnosti na uspešnost vođe je prilično mali

VOĐSTVO U GRUPI

- Kontigencijska teorija vođstva (Fidler)
- Uspešnost vođe zavisi od:
  - Njegove usmerenosti na zadatak ili na odnose (ljude)
  - Stepena uticaja i kontrole koje vođa ima nad grupom:
    - *Visoko kontrolisana situacija* – dobri međuljudski odnosi, moćan vođa, posao je strukturiran i jasno definisan
    - *Nisko kontrolisana situacija* – slabi odnosi sa podređenima, posao nije jasno definisan
  - Uspešnost vođe će zavisiti od situacije:
    - Situacija koja je veoma visoko ili veoma nisko kontrolisana – uspešniji vođa usmeren na zadatke
    - Situacija koja je umereno kontrolisana – uspešniji vođa usmeren na ljude

VOĐSTVO U GRUPI

■ Pitanje pola?

- Osobine povezane sa proaktivnošću (asertivnost, dominacija, nezavisnost, samopouzdanje) – tradicionalno se povezuje sa muškarcima
- Osobine povezane sa zajedništvom (zabrinutost za dobrobit drugih, toplina, pomoć, ljubaznost) – tradicionalno se povezuju sa ženama
- Situacije krize?
  - „Staklena litica“ – čak i kada se probiju do pozicija vođe, češće dobijaju nadređenost nad jedinicama u krizi – rizik od neuspeha je visok

■ Pitanje kulture?

- Različite kulture vrednuju različite osobine vođe
- Ipak, ističu se dve vrednosti: harizma i timska orijentisanost

